

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

494. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 10. A 11. DECEMBRA 2013

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vytvoriť makroregionálnu stratégiu EÚ na rozvoj hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v Stredozemí“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 170/01)

Spravodajca: **STEFANO MALLIA**Pomocný spravodajca: **STEFANO PALMIERI**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. februára 2013 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Vytvoriť makroregionálnu stratégiu EÚ na rozvoj hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v Stredozemí“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 14. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 121 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

Glosár:

Skratka	
MS	Makroregión Stredozemie
MSS	Makroregionálna stratégia pre Stredozemie
PRS	Pobrežný región Stredozemia
ESMF	Euro-stredozemské makroregionálne fórum

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV sa domnieva, že región Stredozemia potrebuje makroregionálnu stratégiu EÚ pre Stredozemie (MSS EÚ), aby dokázal čeliť výzvam, ktoré jednotlivé regióny či krajiny nedokážu uspokojivo zvládnuť zvyčajnými prostriedkami. Takáto stratégia by príslušným regiónom pomohla riešiť príčiny neistoty, ktorá v regióne Stredozemia prevláda, a to zvýšením prínosu úspechov prebiehajúcich iniciatív a cieľov stratégie Európa 2020. Úspech MSS bude mať kladný vplyv na EÚ ako celok.

1.2 Pobrežné regióny Stredozemia v EÚ (PRS EÚ) majú všetky predpoklady na to, aby vytvorili platformu pre spoluprácu, ktorá by mohla zohrávať strategickú úlohu pri upevňovaní ich hospodárskych, sociálnych a politických väzieb s krajinami okolo Stredozemného mora, ktoré nie sú členmi EÚ, a to v konkrétnych otázkach, ako je prisťahovalectvo, námorná doprava, námorná bezpečnosť, ochrana životného prostredia atď. PRS EÚ majú potenciál jedinečným a inovátivným spôsobom urýchľovať proces hospodárskeho rastu a transformácie.

1.3 Vzhľadom na rozľahlosť EÚ výbor ďalej navrhuje, aby sa MSS EÚ rozdelila na tri menšie makroregióny vymedzené na zemepisnom základe (blízkosť regiónov) a začala uplatňovať prostredníctvom akčných plánov vychádzajúcich z praktického prístupu k riešeniu spoločných výziev.

1.4 EHSV je zástancom MSS EÚ založenej na pravidle „trikrát áno“ (viac doplnkového financovania, viac inštitucionálnej koordinácie a viac nových projektov), ktoré posilňuje súčinnosť medzi rôznymi oblasťami politiky EÚ a koordinuje úsilie širokého spektra zainteresovaných strán, ktoré sa nachádzajú v PRS EÚ.

1.5 EHSV podporuje vypracovanie MSS EÚ, v ktorej sa zohľadnia všetky ciele stratégie Európa 2020, a predovšetkým priority ako *inteligentný rast* (rozvoj znalostného hospodárstva podporujúceho inovácie a nové technológie), *udržateľný rast* (podpora udržateľnejšieho, ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva), *inkluzívny rast* (podpora hospodárstva so silným dôrazom na tvorbu pracovných miest a odstraňovanie chudoby v záujme podpory sociálnej a územnej súdržnosti).

1.6 EHSV identifikoval päť *hnacích síl zmeny*, ktoré môžu prispieť k úspešnej implementácii európskej politiky súdržnosti v Stredozemí v rokoch 2014 – 2020:

- podpora polycentrického, vyrovnaného a integrovaného rozvoja,
- podnecovanie územnej spolupráce v PRS EÚ,
- zaistenie globálnej konkurencieschopnosti PRS vychádzajúcej zo silného miestneho hospodárstva,
- zlepšenie územného prepojenia pre jednotlivcov, spoločenstvá a podniky,
- riadenie a prepájanie ekologických, krajinných a kultúrnych hodnôt.

1.7 EHSV upozorňuje na rozhodujúci význam podpory stratégie tzv. *modrého rastu*, ktorá má potenciál zvýšiť konkurencieschopnosť v oblasti Stredozemia, uľahčovať implementáciu ekologickejších opatrení a posun smerom k hospodárstvu s nízkymi emisiami CO₂ vo všetkých odvetviach. Výbor tiež schvaľuje princíp MSS EÚ, ktorý okrem iného zohľadňuje *Európsku stratégiu pre oblasť zdravotného postihnutia* ⁽¹⁾ a *Stratégiu rovnosti žien a mužov* ⁽²⁾. Tieto tri stratégie by sa v procese implementácie mali navzájom posilňovať.

1.8 EHSV víta návrh Európskej komisie pre oblasť Stredozemia v spojitosti s integrovanou námornou politikou. Chcel by však navrhnuť ambicioznejší prístup tvorený makroregionálnou stratégiou, ktorej súčasťou sú územné a námorné piliere, pričom by sa zohľadnili skúsenosti získané v Pobaltí a Podunajsku, ako aj správa Európskeho parlamentu o vývoji makroregionálnej stratégie EÚ v Stredozemí a správa Európskej komisie o prínose makroregionálnych stratégií.

1.9 EHSV poznamenáva, že riadiaca štruktúra MSS EÚ by mala byť založená na viacúrovňovom prístupe zahŕňajúcom regionálne, celoštátne a európske inštitúcie a nemala by sa považovať za doplnkovú činnosť alebo úsilie týchto inštitúcií.

⁽¹⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – *Európska stratégia pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020: obnovený záväzok vybudovať Európu bez bariér*, COM(2010) 636 final.

⁽²⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – *Stratégia rovnosti žien a mužov*, COM(2010) 491 final.

1.10 EHSV sa domnieva, že základnou zásadou implementácie MSS EÚ je integrovaný prístup, ktorý by sa v prvom rade mal vymedziť za okrúhlym stolom a následne upevniť vytvorením Euro-stredozemského makroregionálneho fóra (ESMF) na podporu plného zapojenia všetkých inštitucionálnych aktérov a občianskej spoločnosti (zainteresovaných subjektov) a prepojenie existujúcej politiky s funkčnými cieľmi s cieľom vytvoriť jednotnú a spoločnú politiku. V navrhovanom ESMF sa zúročia skúsenosti získané pri vytváraní, monitorovaní a posudzovaní územných a námorných záležitostí v Stredozemí. ESMF sa stane makroregionálnym nástrojom, ktorý stanoví spoločné strategické línie opatrení a bude zohrávať aktívnu úlohu pri identifikácii prioritných projektov územnej súdržnosti v regiónoch Stredozemia.

1.11 EHSV domnieva, že vzhľadom na podporu stratégie na rozvoj súdržnosti v Stredozemí zo strany EHSV a Výboru regiónov je zo strategického hľadiska vhodné, aby tieto dve inštitúcie poskytovali SMF priestory a vedenie. Dosiahne sa to vytvorením riadiacej skupiny, v ktorej bude zastúpený Európsky parlament, Komisia, EHSV a VR. Riadiaca skupina bude poskytovať systematickú podporu v procese tvorby stratégie a pri budúcej koordinácii.

1.12 EHSV je zajedno s názorom, že stratégia nie je len dokument, je to predovšetkým proces. Znamená to, že sa implementuje v priebehu určitého časového obdobia. EHSV dúfa, že pozitívne skúsenosti, ktoré vyplynuli z implementácie makroregionálnych stratégií v Pobaltí a Podunajsku sa uplatnia v prípade Stredozemia, čo prispeje k účinnej a dobre načasovanej implementácii novej makroregionálnej stratégie pre Stredozemie so zámerom priniesť občanom dotknutých regiónov v primeranom časovom rámci konkrétny úžitok.

2. Makroregionálna stratégia EÚ pre Stredozemie

2.1 Je dôležité stanoviť spoločnú definíciu pojmu makroregión. Ako makroregión sa zvyčajne označuje oblasť tvorená územím viacerých rôznych krajín alebo regiónov, ktoré spája jedna alebo viacero spoločných črt alebo problémov zemepisnej, kultúrnej, hospodárskej alebo inej povahy⁽³⁾.

2.1.1 Komisia vytvorila rámec pre makroregionálne stratégie, ktorý zahŕňa tieto tri prvky:

- 1) integrovaný rámec vzťahujúci sa na členské štáty a tretie krajiny v tej istej zemepisnej oblasti,
- 2) riešenie spoločných výziev,
- 3) úžitok posilnenej spolupráce pre hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť.

2.2 EÚ nedávno prijala dve makroregionálne stratégie. Stratégia pre región Baltského mora bola schválená v roku 2009 a stratégia pre podunajskú oblasť v roku 2011. Stratégia pre jadransko-iónsky makroregión, ktorú pôvodne v roku 2011 navrhol Výbor regiónov⁽⁴⁾, je v procese schvaľovania, zatiaľ čo stratégia pre oblasť Atlantického oceánu je už schválená.

2.2.1 Diskusiu o makroregionálnych stratégiách treba vnímať vo vzťahu k rôznym posunom v politickom rámci EÚ: územná súdržnosť sa s príchodom Lisabonskej zmluvy stala ústredným cieľom politiky EÚ, územná správa je v rámci stratégie Európa 2020 kľúčovým faktorom, ktorý prispieva k dosiahnutiu cieľov politiky súdržnosti v nasledujúcom programovom období (viacročný finančný rámec 2014 – 2020).

2.2.2 Komisia vydala v roku 2012 oznámenie, v ktorom posudzuje potreby a potenciál činností súvisiacich s morom v regióne Jadranského a Iónskeho mora a stanovuje rámec opatrení „smerujúcich k vytvoreniu koherentnej námornej stratégie a príslušného akčného plánu do roku 2013“. Dodáva, že „ak sa členské štáty EÚ rozhodnú požiadať Komisiu o prípravu stratégie EÚ pre región Jadranského a Iónskeho mora, táto námorná stratégia sa môže stať prvou zložkou takejto makroregionálnej stratégie EÚ zahŕňajúcej aj ďalšie oblasti“⁽⁵⁾.

⁽³⁾ *Macro-regional strategies in the EU*, diskusný dokument, ktorý predstavil člen Európskej komisie Pawel Samecki v Štokholme (16. 9. 2009):http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/cooperation/baltic/pdf/macoregional_strategies_2009.pdf.

⁽⁴⁾ Stanovisko Výboru regiónov z vlastnej iniciatívy na tému „Územná spolupráca v Stredozemí v rámci jadransko-iónskeho makroregiónu“, Ú. v. EÚ C 9, 11.1.2012, s. 8 – 13.

⁽⁵⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: *Námorná stratégia pre región Jadranského a Iónskeho mora*, COM(2012) 713 final, Brusel, 30. 11. 2012.

2.3 Keďže makroregionálny prístup je čoraz častejšie prvkom politiky EÚ, EHSV sa domnieva, že pojem „makroregión“ si vyžaduje jasnejšiu definíciu. EHSV navyše v súlade s predchádzajúcimi stanoviskami ⁽⁶⁾ podporuje túto dôležitú politickú stratégiu, ako aj uznesenie Európskeho parlamentu o makroregionálnych perspektívach v oblasti Stredozemného mora ⁽⁷⁾.

2.3.1 Dva hlavné ciele makroregionálnych stratégií sú odlišné: prvý sa zameriava na problémy, ktoré regióny alebo krajiny nemôžu uspokojivo vyriešiť sami (napríklad ekologické problémy), pričom druhý sa zaoberá spoluprácou, ktorá je prínosná pre zapojené regióny a krajiny. Táto klasifikácia odráža rozdiel medzi nadnárodnou záležitosťou a spoločnou záležitosťou (používa sa v diskusii o nadnárodnosti a subsidiarite vo financovaní EÚ). Zo zemepisných, sociálno-ekonomických a administratívnych vlastností Stredozemia jasne vyplýva, že pre makroregionálne stratégie je najdôležitejšia prvá kategória cieľov.

2.4 Krajiny v oblasti Stredozemného mora majú podobné črty z hľadiska životného prostredia, dejín a kultúry, a preto by sa mali považovať za jeden makroregión ⁽⁸⁾. EHSV sa domnieva, že v oblasti Stredozemného mora sa vo všetkých 149 (vrátane 7 chorvátskych) pobrežných regiónoch Stredozemia Španielska, Francúzska, Chorvátska, Talianska, Malty, Slovinska, Grécka a Cypru definovaných ako NUTS 3 má implementovať jedna makroregionálna stratégia ⁽⁹⁾.

2.5 V roku 2009 dosahovala výška aktívnej populácie v PRS EÚ 32,4 milióny, pričom z nich približne 41 % tvorili ženy. Táto časť obyvateľstva je v priemere viac ohrozená nezamestnanosťou, keď priemerná miera nezamestnanosti v PRS EÚ v roku 2009 bola 12,9 % (priemer EÚ bol 8,9 %). Hrubý domáci produkt (HDP) v PRS EÚ v roku 2007 dosiahol výšku 1 715 miliárd vyjadrených v štandarde kúpnej sily (PPS), čiže 13,9 % HDP EÚ. Priemerný HDP na obyvateľa v týchto regiónoch bol 23 000 PPS na obyvateľa, teda nižší ako v EÚ (24 000 PPS na obyvateľa) ⁽¹⁰⁾.

2.5.1 Vzhľadom na rozlohu tejto oblasti EHSV zastáva názor, že makroregión EÚ Stredozemie (EU MS) by sa mal rozdeliť prinajmenšom na tri submakroregióny. Nedávne konzultácie o vývoji makroregiónov, ktoré uskutočnil Európsky parlament, upozornili na názor prikláňajúci sa k možnosti zachovať tri samostatné submakroregióny: i) jeden v západnom Stredozemí, ii) ďalší v centrálnej časti Stredozemia, implementujúci jadransko-iónsky makroregión, a iii) tretí vo východnom Stredozemí, s konkrétnymi, vzájomne koordinovanými akčnými plánmi.

2.5.2 S ohľadom na submakroregión v centrálnej časti Stredozemia a v súlade so stanoviskami Európskeho parlamentu a zemepisným rozdelením, ktoré zistil Eurostat, EHSV sa nazdáva, že je nevyhnutné začleniť Sicíliu a Maltu do jadransko-iónskeho makroregiónu. Čo je však podstatnejšie, krajiny a regióny, ktoré sa nachádzajú na pomyselných hraniciach submakroregiónov by mali mať tiež možnosť zapojiť sa do viac ako jedného submakroregiónu, aby sa zabezpečila lepšia koordinácia a vylúčila prebytočná duplicita a konflikty.

⁽⁶⁾ Prieskumné stanovisko EHSV na žiadosť cyperského predsedníctva na tému „Vypracovanie makroregionálnej stratégie v oblasti Stredozemia – prínos pre ostrovné členské štáty“, Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 1, Stanovisko EHSV na tému „Vypracovanie námornej stratégie pre oblasť Atlantického oceánu“, Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 24.

⁽⁷⁾ Návrh uznesenia Európskeho parlamentu o vývoji makroregionálnych stratégií EÚ: súčasná prax a vyhladky do budúcnosti, najmä v oblasti Stredozemia – 2011/2179(INI), 27. 6. 2012.

⁽⁸⁾ „Stredozemné more zahŕňa všetky moria západne od Gibraltárskeho prielivu a na východ od Marmarského mora, bez Marmarského mora. Pri Stredozemnom mori leží 142 pobrežných regiónov EÚ (NUTS3).“ EUROSTAT, 2011, Statistics in focus, *The Mediterranean and Black Sea basins*.

⁽⁹⁾ Pobrežný región EÚ je štatistický región definovaný na úrovni NUTS3, ktorý spĺňa jedno z týchto kritérií:

- región s morskou hranicou (372 regiónov zodpovedá tomuto kritériu),
- región, v ktorom viac ako polovica obyvateľstva žije vo vzdialenosti do 50 km od mora (73 regiónov spĺňa toto kritérium),
- nemecký región Hamburg, ktorý nespĺňa kritériá definície bol pridaný na zoznam pobrežných regiónov EÚ vzhľadom na svoj značný námorný význam.

Zdroj: EUROSTAT, 2011, pozri vyššie.

⁽¹⁰⁾ V novej členskej krajine Chorvátsku je 7 PRS, v ktorých 5 277 000 obyvateľov (pričom 44,7 % je žien) možno zaradiť medzi aktívne obyvateľstvo, miera nezamestnanosti je 17,8 % a priemerná výška HDP je 20 785 PPS (Eurostat 2013). Ostatné krajiny: Eurostat, 2011, pozri vyššie.

3. Aké sú podmienky v súčasnosti?

3.1 Prístup Európskej únie k Stredozemiu ako celku v priebehu rokov sa vyznačuje značnými výkyvmi spojenými s rozbiehaním rozličných iniciatív a uplatňovania nástrojov. Tieto iniciatívy priniesli niekoľko pozitívnych výsledkov, avšak nevedli v plnej miere k dosiahnutiu sociálnych, politických a hospodárskych rozvojových cieľov, ktoré boli pôvodne stanovené. Nastal čas, aby EÚ doplnila prácu, ktorú odvádza prostredníctvom Únie pre Stredozemie a susedskej politiky ako súčasť svojej vonkajšej politiky, a pre svoje vlastné regióny Stredozemia začala uplatňovať integrovanejšiu politiku.

3.1.1 Jasné a spoločné stratégie pre tento región ako celok, ako aj pre subregióny, sprevádzané príslušným akčným plánom by mohli prispieť k odstráneniu niektorých nejasností regionálnej politiky, ktoré sú dôsledkom politických neúspechov spojených s vonkajšou politikou EÚ v regióne, ako je Unia pre Stredozemie a susedská politika EÚ. Takéto jednoznačné kritériá môžu tiež pomôcť začať a zachrániť niektoré pozitívne výsledky a prebiehajúce projekty jestvujúcich vonkajších politík EÚ.

3.2 EHSV uprednostňuje makroregionálny prístup, ktorý posilňuje súčinnosť medzi rôznymi oblasťami politiky a koordinuje snahy širokého spektra zainteresovaných subjektov, ktoré sa nachádzajú v PRS EÚ. Makroregionálna stratégia by vo všeobecnosti mala byť prínosom k opatreniam prebiehajúcim v makroregióne s cieľom koordinovať európske, štátne a regionálne zdroje financovania v snahe o dosiahnutie spoločných zámerov a cieľov, poskytnúť zapojeným protagonistom radosť zo spoločného úspechu a spojiť organizácie a orgány na akekoľvek úrovni pri niektorých kľúčových príležitostiach a výzvach. Konkrétnejšie možno povedať, že v tomto období značných rozpočtových obmedzení, ktoré silne ovplyvňujú schopnosť súkromného sektora znovu naštartovať motor hospodárstva, je obzvlášť potrebné dosiahnuť v čo najväčšej miere Paretoho optimum vo využívaní dostupných zdrojov.

3.3 Súčasná hospodárska situácia, ktorá je dôsledkom globálnej finančnej krízy z roku 2008, si vyžaduje neustále úsilie na podporu nových oblastí rastu, ktoré by mohli pomôcť dostať krajiny z hospodárskej krízy a umožniť im vytvoriť prepotrebné pracovné miesta. Pobrežné oblasti EÚ na juhu Európy majú predpoklady stať sa inovatívnymi centrami dynamického rastu, ak využijú svoje jedinečné vlastnosti.

3.3.1 Bude však nevyhnutné vyvinúť doposiaľ nevidané úsilie na koordináciu práce, ktorú v regióne vykonávajú hlavné zainteresované subjekty, aby sa dosiahla bližšia integrácia medzi príslušnými oblasťami, v ktorých sociálni partneri a občianska spoločnosť zohrávajú významnú úlohu.

3.3.2 Domnievame sa, že už jestvuje množstvo nástrojov a politických opatrení, ktoré by mohli významným spôsobom prispieť k implementácii makroregionálnej stratégie. V tejto súvislosti sa odkazuje na projekty financované z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a Európskeho sociálneho fondu (ESF), tzv. štrukturálnych fondov a fondov pridelovaných v rámci cieľov Konvergencia, Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť a Európska územná spolupráca, z programov na rozvoj dopravy a územnej súdržnosti (prostriedky vyčlenené na stratégiu Európa 2020), najmä tých, ktoré sa orientujú konkrétne na námornú problematiku, ako Európsky námorný a rybársky fond, z Nástroja na prepojenie Európy, avšak aj zo zdrojov Európskej investičnej banky (EIB) a jednotlivých členských štátov.

3.3.2.1 V tejto súvislosti je vhodné upozorniť na skutočnosť, že všetky členské štáty (a konkrétnejšie 163 regiónov v oblasti Stredozemného mora) v súčasnosti pripravujú svoje individuálne partnerské dohody, v ktorých sa stanoví, ako bude každý členský štát využívať fondy spoločného strategického rámca. Takéto dohody nepochybne obsahujú aj prvok územnej spolupráce, EHSV sa však domnieva, že príležitosť na väčšiu koordináciu medzi krajinami a regiónmi v Stredozemí ostáva nevyužitá.

3.3.2.2 Výbor však trvá na tom, aby sa v rámci dočasných opatrení uprednostnila implementácia makroregionálnej stratégie a v čase strednodobého preskúmania partnerských dohôd, ktoré sa uzatvárajú s členskými štátmi, by sa takéto opatrenia už mali v plnej miere uplatňovať.

3.3.3 Na zaistenie správneho zamerania a optimalizácie týchto nástrojov je potrebná viacúrovňová koordinácia medzi zapojenými inštitúciami, aby tento proces usmerňovala a zabezpečilo sa maximálne využitie zdrojov a predchádzanie duplicit. Medziregionálna koordinácia sa stala nevyhnutnou a naliehavou, a to najmä odkedy je potrebné dosiahnuť viac s rovnakou (alebo nižšou) mierou financovania. Na zaistenie koordinácie a účinnosti je teda potrebné vytvoriť vhodné a efektívne nástroje.

3.3.3.1 V konkurencieschopnom globalizovanom svete musí byť týchto 163 regiónov pripravených čeliť blízkym i vzdialeným konkurentom, preto má rozhodujúci význam vodcovstvo a správne načasovanie rozhodnutí.

3.3.4 Odľahlé prímorské regióny, ktoré sú členom Konferencie okrajových prímorských regiónov (CPMR), spolu s VR opakovane vyzývali Európsku komisiu, aby vytvorila územnú dohodu a prispela tak k lepšiemu akceptovaniu stratégie Európa 2020 všetkými hospodárskymi skupinami v európskych regiónoch ⁽¹¹⁾.

3.4 Potrebna je kombinácia výrazných politických opatrení a decentralizovaného rozhodovania, ktorá by pomohla zaistiť koordináciu zdrojov, aby sa mohli uplatniť tam, kde budú mať s najväčšou pravdepodobnosťou maximálny dosah, pokiaľ ide o rast a zamestnanosť.

3.4.1 Iba premyslená stratégia, ktorá si zachová jednoduchosť a je založená na čo najširšom konsenze môže pomôcť ukázať cestu a rozhodnutia, pred ktorými stoja regióny, obce, mestá a prístavy PRS EÚ.

3.4.2 Rovnako je dôležité vypracovať metódu merania účinnosti politiky v makroregióne Stredozemia, aby sa včas mohli prijať nápravné opatrenia. Chýbajúce meradlo presného posúdenia úspechu resp. neúspechu politiky spolu s nedostatočnou koordináciou, duplicitou opatrení a plytvaním, ako aj nejasná zodpovednosť bránili v minulosti včasnému prijatiu nápravných opatrení, čo v konečnom dôsledku prehlbovalo neúspechy politických opatrení.

3.4.3 Stratégiu musí sprevádzať akčný plán, ktorý jednoznačne určí vhodné projekty, predovšetkým vzhľadom na ich medziregionálny dosah a význam pre hospodársky rast, ako aj zdroje financovania potrebné na ich realizáciu. Ide o záležitosť zásadného významu, ktorá by sa mala podľa možností dosiahnuť v priebehu prvých dvoch rokov po spustení VFR na roky 2014 – 2020.

3.4.4 Je mimoriadne dôležité obmedziť byrokratické požiadavky výkazníctva a vypisovania formulárov, ktoré sa kladú na zainteresované strany a aktérov. Mimovládne organizácie, malé a stredné podniky a regionálne samosprávy, najmä tie v menších regiónoch, často odrádzajú od účasti chýbajúce kapacity a náročná úloha dodržať všetky byrokratické postupy. Hoci je kontrola a vyváženosť právomocí potrebná, je veľmi dôležité, aby príjemcovia projektov mohli venovať svoj čas a zdroje samotnému prinášaniu úžitku spoločnosti a hospodárstvu ako celku.

3.4.5 EHSV sa domnieva, že neschopnosť splniť akčné plány zabráni regiónom zúročiť príležitosti na vytvorenie rastu. V prípade neúspechu budú náklady premeškaných príležitostí, najmä v tomto krízovom období, mimoriadne vysoké. EHSV je pevne presvedčený, že vďaka inovatívnej spolupráci možno dosiahnuť značný nárast účinnosti využívania zdrojov a zaistiť tak intenzívnejší rast. Riziko neúspechu je tiež hrozivé pre regionálnych politických lídrov a ich občanov. Väčšina zapojených regiónov nemá v nasledujúcich dvoch rokoch veľmi sľubné vyhliadky rastu a tento nedostatok sa ešte prehĺbi, ak sa regióny vydajú smerom, ktorý ignoruje príležitosti poskytované makroregionálnou stratégiou, a nevyužijú svoje ľudské a prírodné zdroje účinným a udržateľným spôsobom ⁽¹²⁾.

3.4.6 Tvorba tejto stratégie by sa mala začať zmapovaním cieľov a identifikáciou programov jestvujúcich v rámci EÚ, členských štátov a regiónov, ako aj vyhľadáním regionálnych a miestnych samospráv a združení občianskej spoločnosti, ktoré by mohli zabezpečiť potrebnú koordináciu. V rámci makroregionálnej stratégie EÚ jestvuje viacero projektov financovaných z fondov EÚ, ktoré by za predpokladu správnej koordinácie mohli prinášať väčší úžitok. Takéto projekty, ktoré už prinajmenšom na papieri existujú, ako aj nové projekty, ktoré sa v budúcnosti nepochybne rozbehnú, môžu byť užitočné pri dosahovaní niektorých cieľov makroregionálnej stratégie EÚ.

4. Aký by mal byť účel?

4.1 Hlavným účelom je podporiť vymedzenie viacúrovňového MS spolu s makroregionálnou stratégiou, v rámci ktorej sa opatrenia realizujú na základe konkrétneho akčného plánu založeného na pravidle „trikrát áno“: viac doplnkového financovania, viac inštitucionálnej koordinácie a viac nových projektov.

⁽¹¹⁾ Seminár CPMR *Leading Europe out of the Crisis: initial proposals from the Regions on the future of the EU budget and policies*, Marseille, 27. novembra 2009. Výbor regiónov v prvom uznesení (CdR 199/2010) navrhuje jednoznačne podporiť návrh Európskeho parlamentu na vytvorenie „územnej dohody miestnych a regionálnych orgánov pre stratégiu Európa 2020“.

⁽¹²⁾ *Scenarios for the Mediterranean* – Svetové ekonomické fórum 2011.

4.2 Regióny v oblasti Stredozemia potrebujú spoločný záväzok spolupracovať v súlade so stratégiou na opatreniach akejkoľvek úrovne, čo umožní zúročiť ciele stratégie Európa 2020, a tak podporiť integráciu politiky a zdrojov financovania EÚ (územná spolupráca). Makroregionálna stratégia by sa mala implementovať, aby regióny a územia dokázali čeliť výzvam, ktoré nemožno vyriešiť výhradne na národnej úrovni.

4.3 EHSV sa domnieva, že rozvoj makroregionálnej stratégie pre Stredozemie by mal byť založený na troch pilieroch rastu:

— inteligentný rast (s osobitným dôrazom na modrý rast)

Rozvíjanie znalostného hospodárstva podporujúceho inováciu a nové technológie

— udržateľný rast

Podpora udržateľnejšieho, ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva

— inkluzívny rast

Podpora hospodárstva so silným dôrazom na tvorbu pracovných miest a odstraňovanie chudoby so zámerom podporiť sociálnu a územnú súdržnosť.

4.3.1 Zohľadnenie koncepcie *modrého rastu* prispeje k *inteligentnému rastu*. Európska komisia vydala 13. septembra 2012 oznámenie o modrom raste, v ktorom vymenovala 5 „hodnotových reťazcov“ s potenciálom priniesť udržateľný rast a zamestnanosť v modrom hospodárstve. Sú to: modrá energia, akvakultúra, cestovný ruch na mori, v pobrežných oblastiach a na výletných lodiach, morské nerastné zdroje a modrá biotechnológia⁽¹³⁾.

4.3.1.1 Modrý rast je odrazom rozhodnutí, ktoré námorné regióny prijali, aby využitím svojej zemepisnej polohy a špecifík, menovite morských a námorných činností, zvýšili svoju konkurencieschopnosť a zlepšili svoj hospodársky rast. Skrátka zamerala sa na to, čo im ide najlepšie.

4.3.1.2 Výzva inteligentného rastu pre pobrežné regióny MS EÚ spočíva na dvoch aspektoch:

— vytvorenie dostatočného objemu hospodárskej aktivity, ktorá v konečnom dôsledku pomôže vyviesť Európu zo súčasnej hospodárskej a sociálnej krízy,

— uskutočnenie nevyhnutných investícií do kľúčovej infraštruktúry, predovšetkým prístavov, letísk, železníc, dopravných uzlov a iného vybavenia, ktoré zaistia, že MS EÚ bude mať predpoklady zapojiť sa v plnej miere do oživenia, a to od jeho začiatku.

4.3.1.3 Udržateľné využívanie zdrojov v oblasti Stredozemného mora je príležitosťou na tvorbu blahobytu a pracovných miest. Mal by sa rozvíjať výskum v oblasti pokrokových environmentálnych systémov a technológií, aby sa podporili tradičné činnosti vykonávané v Stredozemí, ktoré sú v súčasnosti v úpadku, a vytvorili sa tak nové príležitosti.

4.3.1.4 Na splnenie týchto úloh je potrebná účasť vedeckej, technologickej i ekonomickej komunity spolu so sociálnymi partnermi. Je potrebné vziať na vedomie podporné činnosti v oblastiach ako je infraštruktúra, priemysel, vzdelávanie, politika investícií do výskumu a vývoja, spolupráca medzi univerzitami a vytváranie klastrov.

4.3.1.5 Odvetvie námornej plavby má významný vplyv a podieľa sa na uplatňovaní stratégií rozvoja. Námorný cestovný ruch vytvára hospodársku aktivitu a pracovné miesta a navyše prispieva k rozvoju euro-stredozemskej identity.

4.3.2 Hlavné prúdy smerovania *udržateľného rastu* a príslušných odvetví sú mnohými spôsobmi navzájom prepojené. Dosiahnutie udržateľnosti a implementácia ekologickej politiky, ako aj posun smerom k hospodárstvu s nižšími emisiami CO₂ vo všetkých odvetviach prispeje k dosiahnutiu cieľov v oblasti klimatických zmien a prispôsobovania sa im. Je nevyhnutné účinne využívať zdroje, posilňovať synergie, identifikovať oblasti, v ktorých sa plytvá úsilím resp. sa zbytočne viacnásobne vynakladá, a odrádzať od toho. Treba neustále aktualizovať kľúčové časti infraštruktúry, vrátane tých, ktoré sú súčasťou pozemnej a námornej dopravy, prenosu energie a sietí IT, aby sa zabránilo vzniku nepriechodných úzkych miest.

⁽¹³⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – *Modrý rast: príležitosti pre udržateľný rast v morskom a námornom odvetví*, COM(2012) 494 final, Brusel, 30. 9. 2012.

4.3.2.1 Udržateľnosť pobrežných oblastí je úzko prepojená s udržateľnosťou námorných oblastí, pričom obe sú citlivé na tlak vyplývajúci z ľudskej činnosti, vrátane znečistenia krajiny, ktoré sa vodou napokon dostáva do Stredozemného mora, ako aj na emisie CO₂ z plavidiel⁽¹⁴⁾. Integrované riadenie pobrežných oblastí by sa nemalo obmedziť výhradne na pobrežnú hospodársku aktivitu a znečisťovanie. Je nutné poskytnúť všetky dostupné stimuly a podnecovať námorné odvetvie a lode plávajúce sa po Stredozemnom mori, aby prešli na najmodernejšie formy ekologických technológií.

4.3.2.2 Európska únia a osem z jej členských štátov sú signatármi Barcelonského dohovoru o ochrane Stredozemného mora pred znečisťovaním a jeho protokolov uzavretých pod záštitou UNEP. EÚ sa prostredníctvom aktu Rady schváleného na konci roka 2012 stala signatárom tzv. morského protokolu tohto dohovoru zameraného na ochranu pobrežných oblastí Stredozemia pred znečistením v dôsledku činností na mori. Tento dohovor môže byť pre regióny Stredozemia v EÚ mimoriadnym prínosom a mali by mu venovať značnú pozornosť, o. i. v rámci ich cieľa týkajúceho sa dosiahnutia tzv. modrého rastu.

4.3.2.3 Potenciál energie z obnoviteľných zdrojov v Stredozemnom mori je obrovským zdrojom čistej energie, ktorý sa dosiaľ nevyužíva. V súlade s cieľmi stratégie Európa 2020 by sa do makroregionálnej stratégie EÚ mali zaradiť opatrenia na predchádzanie a prispôbovanie sa klimatickým zmenám.

4.3.2.4 Do makroregionálnej stratégie EÚ je nevyhnutné zaradiť opatrenia týkajúce sa udržateľnej dopravy, aby sa znížili emisie CO₂. Náklad prepravovaný cestnou dopravou by sa mal presunúť na námornú dopravu⁽¹⁵⁾. Námorná doprava však musí pokračovať na svojej ceste k využívaniu ekologickejších palív. Sem by sa mala zaradiť aj námorná bezpečnosť a spolupráca pri prevencii katastrof a reakcii na ne.

4.3.3 V záujme podpory *inkluzívneho rastu* v PRS EÚ by mala mať makroregionálna stratégia EÚ silný sociálny rozmer. Hospodársky rozvoj a tvorba nových pracovných miest by mali obyvateľom týchto región sprostredkovať vyššiu kvalitu života. Regionálne samosprávy by mali podporovať sociálny dialóg a zapojenie sociálnych partnerov a partnerov z občianskej spoločnosti. Na základe integrovaného prístupu k územnej súdržnosti by sa mala zohľadniť situácia v mestách a metropolitných oblastiach, vidieckych oblastiach, malých pobrežných mestách a na ostrovoch z hľadiska začlenenia. Dostupnosť infraštruktúry, technológií a služieb pre osoby s postihnutím by mala byť prepojená s udržateľným rozvojom, ako hlavným predpokladom inkluzívneho rastu.

4.3.3.1 Informačné technológie by sa mali rozvíjať tak, aby v rámci medziodborového prístupu podporovali celkovú územnú a sociálnu súdržnosť regiónov v Stredozemí, a to najmä v okrajových oblastiach prostredníctvom lepšieho pripojenia. Treba podporovať rozvoj IKT.

4.3.3.2 Rovnako je dôležité zdôrazňovať potrebu rozvíjať ďalšie letiská a letecké služby v MS, aby sa upevnila hospodárska integrácia v regióne. Letecké služby a infraštruktúra leteckej dopravy ponúkajú ešte mnoho doposiaľ nevyužitých možností a potrebujú väčšie investície.

4.3.3.3 Inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy zohrávajú kľúčovú úlohu v podporovaní inkluzívneho rastu v regióne Stredozemia. Je potrebné stanoviť spoločné ciele vzdelávania pre celý MS EÚ.

4.3.3.4 EHSV sa domnieva, že je potrebné upevniť dialóg medzi sociálnymi a občianskymi partnermi a inštitúciami vzdelávania resp. odbornej prípravy. Prioritou sa musí stať odborná príprava v námornej a morskej oblasti a spolupráca medzi univerzitami a centrami odbornej prípravy.

4.3.3.5 Pri formulácii budúcej stratégie je potrebné vypočítať aj nezamestnaných v PRS EÚ, keďže jej zámerom je poskytnúť im príležitosti na návrat na trh práce. Je takisto veľmi dôležité vyvinúť skutočné, hmatateľné úsilie na zapojenie lídrov „vylúčených“ sociálnych skupín, ako sú migrujúce komunity, ako aj osôb s postihnutím a ženských organizácií. EHSV v plnej miere podporuje politiku EÚ, ktorej cieľom je zabrániť diskriminácii na základe rasového alebo etnického pôvodu, postihnutia, veku, sexuálnej orientácie alebo pohlavia.

⁽¹⁴⁾ COM(2013) 480 final – 2013/0224 (COD).

⁽¹⁵⁾ Tamže.

4.3.3.6 Vzhľadom na vyhliadky starnutia obyvateľstva v Európe je do stratégie potrebné zahrnúť konkrétne opatrenia na podporu zdravého a aktívneho starnutia v PRS EÚ. Regióny Stredozemia musia tiež začať uskutočňovať schodný dlhodobý plán kontrolovaného prisťahovalectva a prílivu sezónnych pracovníkov, aby sa vyplnili medzery vytvárané starnutím obyvateľstva a obmedzilo sa zvyšovanie miery závislosti. EHSV je za to, aby EÚ vyvíjala intenzívnejšie úsilie a pomohla regiónom Stredozemia vyrovnáť sa s problémom migrácie a začleniť migrantov do spoločnosti.

4.3.3.7 EHSV sa nazdáva, že pri rozvoji MSS EÚ je potrebné zohľadniť európske priority zamerané na zlepšovanie sociálneho začlenenia, dobrých životných podmienok úplného dodržiavania práv osôb s postihnutím, ako aj podporovať rovnosť medzi mužmi a ženami v oblasti okolo Stredozemného mora. Je preto veľmi dôležité zaistiť pre osoby s postihnutím individuálnu nezávislosť, dôstojnosť a slobodu a posilniť úlohu žien na trhu práce v Stredozemí, v spoločnosti a vo vedúcich pozíciách.

5. Aké prínosy možno očakávať?

5.1 Implementácia MRS ponúka mnoho príležitostí, a to najmä vytvorením referenčného rámca súvisiaceho s politikou súdržnosti a podporou medziodvetvovej spolupráce v spoločnom priestore služieb a práce. Tento rámec môže nasmerovať investície tak, aby sa navzájom lepšie dopĺňali a môže ovplyvniť priority jednotlivých regionálnych plánov rozvoja pre európsky makroregión, a zaistiť tak prehľad a skutočnú súčinnosť v rámci integrovaného prístupu.

5.2 Makroregionálna stratégia EÚ by mohla zabezpečiť lepšie zapojenie a prehĺbiť spoluprácu medzi jednotlivými intervenčnými mechanizmami EÚ, pričom by sa neobmedzila len na prostriedky vyčlenené na politiku súdržnosti a spájala by pomocou viacúrovňového riadenia zdroje regiónov a členských štátov. Táto stratégia by bola osozná pre všetky miestne zainteresované subjekty.

5.3 Prínos MRS vyplýva do značnej miery z jej vysoko komplexného a viacúrovňového integratívneho prístupu, ktorý dokáže podporovať súčinnosť medzi politikou a programom EÚ rovnako, ako financovať doplnkovosť.

5.4 Implementácia MRS podporí vykonávanie strategickej činnosti v pobrežných a ostrovných zónach, a zároveň utuží spoluprácu medzi orgánmi, regiónmi, mestami, prístavmi v Stredozemí a podľa potreby aj medzi štátnymi orgánmi.

5.5 Budú sa realizovať činnosti spojené s integrovanou námornou politikou a modrým rastom, pričom sa zdôrazní vzájomná závislosť a súčinnosť medzi zdanlivo nesúvisiacimi činnosťami v námornom sektore.

5.6 Navrhované opatrenia sa zamerajú na už uvedené tri piliere rastu. Zvolené opatrenia musia spĺňať tieto kritériá:

- musia mať dosah na makroregión a v rozumnom časovom horizonte prinášať občanom MS EÚ konkrétny úžitok,
- musia byť v súlade so zásadou udržateľného rozvoja, čiže zamerané na vytváranie hospodárskeho rastu pri minimalizácii negatívneho dosahu na životné prostredie,
- môžu sa zrealizovať v krátkodobom časovom horizonte (maximum 7 rokov),
- dokážu pritiahnúť súkromné zdroje financovania, ktoré by doplnili verejné zdroje (EÚ a členských štátov).

6. Hnacie sily zmien

6.1 EHSV sa domnieva, že problémy v sociálnom a hospodárskom rozvoji v oblasti Stredozemia si vyžadujú spoločný a jednotný prístup, aby sa uplatnil a využil územný potenciál. EHSV identifikoval päť *hnacích síl zmeny*, ktoré môžu prispieť k úspešnej implementácii európskej politiky súdržnosti PRS EÚ v rokoch 2014 – 2020.

6.1.1 Podpora polycentrického, vyrovnaného a integrovaného rozvoja

Vyrovnaný územný rozvoj má strategický význam pre podporu sociálnej a hospodárskej súdržnosti v PRS EÚ. PRS EÚ musia navzájom spolupracovať pri vytváraní inovatívnych sietí so zámerom obmedziť územnú polarizáciu hospodárskych výsledkov, zmenšiť rozdiely medzi regiónmi a zamerať hospodársku prosperitu na udržateľný rozvoj oblasti Stredozemia.

6.1.2 Podnecovanie územnej spolupráce v PRS EÚ

Územná spolupráca je významným faktorom posilnenia konkurencieschopnosti Stredozemia, a zároveň obmedzenia hospodárskej, sociálnej a ekologickej rozdrobenosti. Je dôležité posilniť koordináciu medzi orgánmi riadiacimi cezhraničné a nadnárodné programy a zapracovať priority stanovené v národných, regionálnych a miestnych stratégiách, aby sa podporila príprava zásahov v súlade so stratégiou Európa 2020 a politikou súdržnosti na roku 2014 – 2020.

6.1.3 Zaisťovanie globálnej konkurencieschopnosti PRS EÚ vychádzajúcej zo silného miestneho hospodárstva

Svetovú konkurencieschopnosť a súdržnosť PRS EÚ možno dosiahnuť motivovaním ľudí, aby sa učili, vzdelávali a aktualizovali si svoje zručnosti, ako aj využitím trhom riadenej inovácie na vytvorenie nových produktov resp. služieb, ktoré vytvárajú rast a zamestnanosť, pričom sa zároveň pomôže miestnym spoločnostiam pri zdoľávaní sociálnych problémov. Intenzívnejšie využívanie informačných a komunikačných technológií a vytvorenie jednotného digitálneho trhu založeného na rýchlom a ultra rýchlom internete a interoperabilných aplikáciách má strategický význam pre rozvoj silných miestnych ekonomík.

6.1.4 Zlepšenie územného prepojenia pre jednotlivcov, spoločnosti a podniky

Cenovo prístupná dostupnosť služieb všeobecného záujmu, ako sú informácie, znalosti a mobilita, ako aj účinné intermodálne dopravné riešenia a výrobné systémy šetrné k životnému prostrediu sú základnými prioritami súdržnosti v Stredozemí. Posilnenie prepojenia hlavných centier PRS EÚ s interkontinentálnymi dopravnými uzlami prostredníctvom rozvoja morských diaľnic, posilnenie transeurópskych dopravných sietí (TEN-T) a rozvoj sietí druhotných systémov na regionálnej a miestnej úrovni s cieľom prekonať územné prekážky, ako v prípade stredozemských ostrovov, má strategický význam pre podporu konkurencieschopnosti a súdržnosti v oblasti Stredozemného mora.

6.1.5 Riadenie a prepájanie ekologických, krajinných a kultúrnych hodnôt

Ochrana a zveľaďovanie kultúrneho a prírodného dedičstva je významným predpokladom rozvoja PRS EÚ. Je dôležité podporovať plnú integráciu chránených oblastí do miestnych spoločností a ekonomík. Vysoká hodnota prírodnej krajiny v Stredomorí by sa mala zveľaďovať z hľadiska kvality a oblastiam bohatým na prírodné a kultúrne zdroje sa musí uznať ich skutočná hodnota, ak sa tieto aktíva majú čo najlepšie využívať. Je preto dôležité rozvíjať regionálnu a miestnu identitu, a zároveň zvyšovať informovanosť a vedomie zodpovednosti komunít v Stredozemí vo vzťahu k ich životnému prostrediu, krajine, kultúre a iným jedinečným hodnotám.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE
